

Wyrok z dnia 26 kwietnia 1994 r.
II URN 2/94; II URN 13/94

Przyznanie świadczenia emerytalno-rentowego w kwocie zaliczkowej nie kończy postępowania w sprawie. Ostateczne ustalenie wysokości świadczenia, po przedłożeniu dowodów niezbędnych do jej określenia, następuje na podstawie tego samego wniosku.

Przewodniczący SSN: Krzysztof Kolasiński (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Stefania Szymańska, Maria Tyszel,

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Stefana Trautsołta, po rozpoznaniu w dniu 26 kwietnia 1994 r. sprawy z wniosku Wandy I. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. o wysokość emerytury i datę jej wypłaty, na skutek rewizji nadzwyczajnej Ministra Sprawiedliwości [...], od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 lipca 1992 r. [...] oraz od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 lipca 1993 r., [...]

u c h y l i ł zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 lipca 1992 r., [...] i poprzedzający go wyrok Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 6 marca 1992 r., [...] oraz decyzję ZUS I Oddział w W. z dnia 20 września 1991 r., [...], a także zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 lipca 1993 r., [...] i poprzedzający go wyrok Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 15 lutego 1993 r., [...] oraz zmienił decyzję ZUS - Oddział w W. z dnia 25 sierpnia 1992 r. w ten sposób, iż emeryturę w wysokości ustalonej tą decyzją przyznał począwszy od dnia 1 kwietnia 1991 r.

U z a s a d n i e n i e

Wanda I. urodzona w 1931 r., wystąpiła w dniu 5 lipca 1991 r. do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w W. o przyznanie prawa do emerytury obliczonej na podstawie zarobków osiągniętych przez pracownika zatrudnionego na równorzędnym stanowisku w Polsce w okresie 1988-1990 r., w którym wnioskodawczyni przebywała za granicą. Organ rentowy odmówił przyjęcia za podstawę wymiaru emerytury tych zarobków z tego powodu, iż wnioskodawczyni nie była w tym okresie zatrudniona za granicą. Korzystając z urlopu bezpłatnego przebywała w Paryżu z mężem, który został tam oddelegowany do pracy w przedstawicielstwie Polskich Linii Lotniczych. Wobec nieprzedłożenia przez wnioskodawczynię, mimo pouczenia organu rentowego wykazu zarobków własnych z innego okresu zatrudnienia ZUS - Oddział w W. decyzją z dnia 20 września 1991 r. przyznał jej emeryturę w wysokości minimalnej.

W odwołaniu od tej decyzji Wanda I. podtrzymywała pierwotne żądanie obliczenia emerytury na podstawie zarobków w latach 1988-1990 przez innego pracownika zatrudnionego na równorzędnym stanowisku. W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wyjaśnił, iż mógłby przyznać wnioskodawczyni emeryturę w wyższej

wysokości niż minimalna tylko wtedy, gdyby złożyła ona w organie rentowym wyliczenie własnych zarobków, z okresu uwzględnionego przy wymiarze emerytury.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie wyrokiem z dnia 6 marca 1992 r. oddalił odwołanie. Sąd Wojewódzki podzielił wywody uzasadnienia zaskarżonej decyzji zwracając równocześnie uwagę, iż wnioskodawczyni także w postępowaniu odwoławczym nie przedłożyła wykazu własnych zarobków z okresu trzech lat z ostatnich dwunastu lat zatrudnienia.

W rewizji od tego wyroku Wanda I. podtrzymywała dotychczasowe żądanie, a równocześnie zarzuciła organowi rentowemu, iż powinien zwrócić się do jej zakładu pracy o wystawienie innego zaświadczenia o zarobkach, a nie przyzwać emeryturę w wysokości minimalnej. Powiadomiła nadto, że w marcu 1992 r. złożyła wymagane zaświadczenie o wysokości zarobków.

Sąd Apelacyjny-Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie wyrokiem z dnia 6 lipca 1992 r. oddalił rewizję. Sąd Apelacyjny ustalił, iż organ rentowy prawidłowo przyznał wnioskodawczyni emeryturę w najniższej wysokości, gdyż na niej spoczywał obowiązek przedstawienia wykazu zarobków z trzech kolejnych lat, wybranych przez nią z okresu ostatnich dwunastu lat przed zgłoszeniem wniosku o emeryturę. Zarobki zaś osiągane przez pracownika zatrudnionego w kraju na równorzędnym stanowisku, w okresie przebywania wnioskodawczyni za granicą mogłyby stanowić podstawę wymiaru emerytury tylko wtedy, gdyby była ona zatrudniona za granicą (§ 10-11 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 października 1990 r. zmieniającego niektóre przepisy w sprawie ustalenia wymiaru emerytur i rent (Dz. U. Nr 71, poz. 418).

Na podstawie wykazu zarobków za lata 1984-1986 złożonego przez Wandę I. w dniu 11 marca 1992 r., ZUS - Oddział w W., decyzją z dnia 25 sierpnia 1992 r. przyznał jej emeryturę w wysokości ustalonej na podstawie tych zarobków, od dnia 1 grudnia 1991 r., tj. za okres trzech miesięcy wstecz od daty złożenia wykazu zarobków. W odwołaniu od tej decyzji wnioskodawczyni żądała przyznania emerytury w nowo ustalonej wysokości od dnia 1 sierpnia 1991 r., tj. na podstawie wniosku z 5 lipca 1991 r., od daty zaprzestania pracy.

Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie wyrokiem z dnia 15 lutego 1993 r. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał Wandzie I. emeryturę w wysokości ustalonej w tej decyzji od dnia 1 sierpnia 1991 r. Sąd Wojewódzki przyjął, iż prawo od emerytury w tej w wysokości istniało już od 1 sierpnia 1991 r. i wobec tego należało ją od tej daty, w takiej wysokości przyznać.

W rewizji od tego wyroku organ zarzucił, iż zaskarżony wyrok zmienił stan rzeczy ustalony prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 lipca 1992 r. w którym Sąd Apelacyjny oddalił odwołanie od decyzji organu rentowego z dnia 20 września 1991 r.

Sąd Apelacyjny [...] w Warszawie wyrokiem z dnia 5 lipca 1993 r. zmienił zaskarżony wyrok i oddalił odwołanie od decyzji ZUS-Oddział w W. z dnia 25 sierpnia 1992 r. Sąd Apelacyjny podzielił stanowisko organu rentowego, iż wniosek o przeliczenie emerytury złożony 11 marca 1992 r., w którym był wykaz zarobków z lat 1984-1986 stanowił podstawę wyrównania wysokości emerytury za okres od 1 grudnia 1991 r.

Minister Sprawiedliwości w rewizji nadzwyczajnej z 4 stycznia 1994 r. wniósł o

uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 lipca 1993 r. Rewizja zarzuca zaskarżonemu wyrokowi rażące naruszenie prawa, a w szczególności art. 99 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) W rewizji wnosi się o uchylenie zaskarżonego wyroku i poprzedzającego go wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 15 lutego 1993 r. i orzeczenie co do istoty sprawy w ten sposób, że wnioskodawczyni przysługuje prawo do emerytury w wysokości ustalonej decyzją [...] organu rentowego z dnia 25 sierpnia 1992 r. poczynając od dnia 1 kwietnia 1991 r. Wnioskodawczyni złożyła zaświadczenia o wysokości osiągniętych przez nią zarobków przed zakończeniem postępowania odwoławczego od decyzji organu rentowego z dnia 20 września 1991 r., a mianowicie w dniu 11 marca 1992 r., zaś postępowanie to zakończyło się wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 6 lipca 1992 r. Wobec tego dane o tych zarobkach stanowią uzupełnienie tego wniosku o emeryturę. Emerytura powinna być wobec tego przyznana od daty określonej tą decyzją na podstawie zarobków wskazanych w tym zaświadczeniu.

W rewizji nadzwyczajnej z dnia 17 marca 1994 r. Minister Sprawiedliwości wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 lipca 1992 r. Rewizja zarzuca zaskarżonemu wyrokowi rażące naruszenie prawa, a w szczególności art. 3 § 2 k.p.c. i art. 16 ust. 2 pkt 2 cyt. ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o z.e.p. oraz naruszenie interesu Rzeczypospolitej Polskiej.

W rewizji wnosi się o uchylenie zaskarżonego wyroku, poprzedzającego go wyroku Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 6 marca 1992 r. oraz decyzji ZUS Oddział w W. w części ustalającej emeryturę w minimalnej wysokości w kwocie 595.000 zł i przekazanie sprawy temu organowi rentowemu do ponownego rozpoznania. Zdaniem skarżącego brak jest wzmianki w dokumentach rentowych o pouczeniu wnioskodawczyni przez organ rentowy, iż tylko zaświadczenie o wysokości jej zarobków może być przyjęte za podstawę obliczenia emerytury. Wobec tego przyznanie wnioskodawczyni emerytury w tej wysokości stanowi błąd organu rentowego.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Obydwie rewizje nadzwyczajne są uzasadnione. Zaskarżone nimi wyroki rażąco naruszają prawo. Obydwie sprawy zostały łącznie rozpoznane i rozstrzygnięte przez Sąd Najwyższy, gdyż pozostają one ze sobą w związku. Uwzględnienie wniosku rewizji nadzwyczajnej z dnia 4 stycznia 1994 r. o zmianę decyzji organu rentowego z 25 sierpnia 1992 r. mogło nastąpić dopiero po uchyleniu wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 6 lipca 1992 r. zaskarżonego rewizją nadzwyczajną z dnia 17 marca 1994 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. decyzją z dnia 20 września 1991 r. przyznając Wandzie I. emeryturę w minimalnej wysokości rażąco naruszył art. 91 cyt. ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o z. e. p. Przewiduje on, iż w przypadku, gdy zainteresowany nie przedłożył dowodów niezbędnych do ustalenia wysokości świadczeń, organ rentowy przyznaje świadczenia w kwocie zaliczkowej zbliżonej do kwoty przewidywanych świadczeń. Przyznanie świadczenia w kwocie zaliczkowej nie kończy postępowania w sprawie. Po przedłożeniu dowodów niezbędnych do ustalenia wysokości świadczeń, ostateczne określenie ich wysokości, następuje na podstawie tego samego wniosku, na

podstawie którego przyznano świadczenia w wysokości zaliczkowej. W postępowaniu odwoławczym nie został skorygowany błąd organu rentowego i to mimo tego, że przed zakończeniem postępowania przed Sądem Apelacyjnym wnioskodawczyni złożyła dowody niezbędne do ustalenia wysokości emerytury w organie rentowym. Wobec tego nastąpiło uprawomocnienie błędnej decyzji organu rentowego, a przedłożony przez zainteresowaną wykaz zarobków został potraktowany przez ten organ jako nowy wniosek o emeryturę. W konsekwencji tego emerytura w wysokości obliczonej na podstawie tego wykazu zarobków została przyznana jedynie za okres trzech miesięcy wstecz od daty złożenia tego wykazu, Decyzja ta uprawomocniła się w postępowaniu odwoławczym. Skorygowanie tej decyzji w kierunku zgodnym z wnioskiem rewizji nadzwyczajnej z dnia 4 stycznia 1994 r. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 lipca 1993 r. poprzez zmianę tej decyzji w ten sposób, aby przyznać emeryturę w wysokości w niej ustalonej za okres trzech miesięcy wstecz od daty złożenia wniosku o nią w dniu 5 lipca 1991 r. mogło nastąpić dopiero po uchyleniu wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 6 lipca 1992 r., w wyniku uwzględnienia rewizji nadzwyczajnej z dnia 17 marca 1994 r. Przyznanie emerytury w zaniżonej wysokości narusza równocześnie interes Rzeczypospolitej Polskiej.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy na podstawie art. 422 § 1 w zw. z art. 421 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

=====